

Så lenge det er frost i Norge, er nordmenn ikke bekymret for global oppvarming. Hva gjør det om kroppen herjes av feber, så lenge det er kaldt i navlen?

Gudebilder og religioner nedarvet fra en tid uten vitenskap
DEBATT 2. DEL side 32

Skal me unngå katastrofale klimaendringar, må det meste av kjeldene for fossilt drivstoff aldri takast i bruk.

Klimapolitikk – tid for radikal endring

HØG AVGIFT: Nå treng me internasjonal lovregulering om nedtrapping i bruk av kolkraft og forbod mot utvinning frå ukonvensjonelle kjelder, som tjøresand og oljeskifer. Samstundes må me sikra ein overgang til eit samfunn omtrent utan bruk av fossilt drivstoff ved å innføra ei tilstrekkeleg høg avgift på utslepp.

Sikre målingar fortel oss at mengda av karbondioksid i atmosfæren har auka markant frå år til år og er no 390 ppm (part per million). Sjølv ikkje finanskrise har hindra at utsleppa følger det scenario som FN's klimapanel karakteriserer som business-as-usual. Dette viser at det som vert gjort for å redusera klimautsleppa, monar svært lite. Med dagens takt i aukinga vil CO₂-mengda nå 450 ppm innan tre tiår. Klimahistoria millionar av år attende fortel om langt varmare klima utan innlandsis ved polane i tider med meir CO₂ i atmosfæren.

Det vil vera ekstremt dumt og farleg å tillata at innhaldet av CO₂ nærmar seg 450 ppm. James Hansen, ein av dei mest framstående klimaforskarane, argumenterer for at CO₂ må stabiliserast på eit nivå under 350 ppm for å hindra for stor havstigning. Truleg krev dette at så mykje som 80 prosent av kjeldene for fossilt drivstoff – eller meir enn 50 prosent av dei kjende kjeldene – ikkje kan takast i bruk.

REGULERING av utvinning av dei kjeldene som er att av fossilt drivstoff, kan skje ved utvikling av gjeldande internasjonalt lovverk. Dei universale menneskerettane spesifiserer alt no rettar som vert brotne når aukande utslepp av CO₂, for å halda oppe velferdsvekst i rike land, fører til skader på liv og helse i fattige land. Det er spesielt viktig at utvinning frå ukonvensjonelle og sterkt forureinande kjelder, slik som tjøresand og oljeskifer, blir ulovleg. Desse kjeldene er til no mest ikkje nytta. Vidare må bruk av kolkraft fasast ut. Utvinning av nye petroleumskjelder må også hindrast. Til dømes må potensielle kjelder i Arktis stå urørde samstundes som utvinning frå kjende petroleumskjelder vert trappa ned.

Så lenge fossilt drivstoff er den billi-

KLIMAGASS: Røyk og damp stig opp frå eit kolfyrt kraftverk i Gelsenkirchen i Tyskland. Denne veka er det internasjonal klimakonferanse i Cancún, Mexico. (Foto: AP/Scanpix)

Skal me ha von om å hindra alvorlege klimaendringar, må prisen på utslepp av CO₂ aukast med ei avgift så høg at bruken av fossilt drivstoff gradvis vert fasa ut.

gaste forma for energi, vil det verta brukt. Alle drivverdige kjelder vil verta tømde, først konvensjonelle kjelder av kol, olje og gass, og deretter ukonvensjonelle kjelder. Katastrofen er då ein sikker konsekvens.

KVOTEHANDEL innan rammene av Kyotoavtalen har ikkje ført til ein vesentleg auke i prisane på fossilt drivstoff. Modellen med sine tilleggsmekanismer vil såleis ikkje føra oss mot «fossilfrie» samfunn. Eventuelle nye avtalar over same leist kan heller ikkje forventast å virka. Kvotehandel kan berre løysa problemet dersom 1) den omfattar alle land, og dersom 2) tillatne årlege utslepp i verda samsvarar med det som trengst for å nå eit felles klimamål. I dag er dette målet å avgrensa den globale oppvarminga til 2 grader frå før den industrielle revolusjonen (svarar til CO₂ mellom 350 og 400 ppm).

Eit eksempel på ein slik ideell, men truleg utopisk kvotehandel kan illustrera kva klimaproblemet krev. Anta at alle menneske får same rett til å sleppa ut CO₂, og at ein pris for dette på 1000 kr per tonn er det som i første omgang må til for å oppnå stor nok reduksjon i utsleppa. Lat oss vidare anta eit krav for 2010 om eit gjennomsnittleg utslepp globalt på 4 tonn per år per person. Då ville Noreg få tildelt kvotar for om lag ein tredel av utsleppa, medan India ville få tildelt kvotar tilsvarande tre gonger forbruket. Me måtte då kjøpa kvotar for over 35 milliardar kroner dette året, medan India kunne selja kvotar for svimlande 3000 milliardar.

DET ER SVÆRT LITE TRULEG at rike land ville gå med på ein slik kvotehandel, sjølv om ordninga kan karakteriserast som rettferdig. Eksemplet illustrerer kvifor rike land står mot fattige i klimasaka og kvifor internasjonale tingingar om kvotehandel etter Kyotomodellen ikkje vil føra fram. Kvotehandel er også eit system som primært passar for bankar og oljeinteresser og som inviterer til korrupsjon.

Skal me ha von om å hindra alvorlege klimaendringar, må prisen på utslepp av CO₂ aukast med ei avgift så høg at bruken av fossilt drivstoff gradvis vert fasa ut. Innkrevjing må skje ved produksjon av drivstoffet eller ved import. Ei slik ordning vil leggja til rette for justeringar i livsstil og fremja utvikling av rein energi og energieffektivisering, og ordninga kan gjennomførast utan stort byråkrati.

SOM EIT EKSEMPEL vil ei avgift i starten på 1000 kr per tonn CO₂ svara til om lag 3 kroner per liter bensin. Avgifta må etter kvart trappast opp for å få dei utsleppskutt som må til. Familiær og verksemder ville då effektivisera energibruken, og fornybar energi ville verta meir konkurransedyktig. Dei som vil, kan halda fram med å bruka fossilt drivstoff, men avgifta må vera så høg at dette vil vera svært lite lønsamt. Ordninga kan setjast i gang utan å venta på internasjonale avtalar som omfattar alle land, men det må vera eit mål å få alle land med.

Hansen meiner at ordninga er den einaste realistiske vegen til rask glo-

bal handling. Han foreslår at 100 prosent av pengane vert betalt attende til innbyggjarane i kvart land, fordelt med ein lik sum til alle. Ei slik ordning vil engasjera den enkelte borgar, men sidan forbruk i rike land er hovudgrunnen til klimaskadar i fattige land, må overføringar til utviklingsland koma i tillegg. Det mest rettferdige vil vera at ein stor del av midlane frå CO₂-avgifta vert sett av i eit fond for klimaarbeid og utvikling i fattige delar av verda.

KLIMAPOLITIKKEN i verda er i dag prega av teknologioptimisme og gode intensjonar om å gjera noko med utsleppa på lang sikt. Statsministeren vår synest å meina at noko av det beste Noreg kan gjera for klimaet, er å halda fram med å utvinna så mykje petroleum som mogeleg og gjera opp for dette ved «kjøp» av regnskog. Om alle land som produserer fossilt drivstoff fremjar ein liknande politikk, vil utsleppa ikkje gå ned før det er for seint og kjeldene vert tomme.

Det vil ta tid å oppnå internasjonale lover som regulerer bruken av fossilkjeldene. Ei høg CO₂-avgift kan derimot raskt føra til klimakutt. Me kan ikkje overlata klimakampen til politikkarar som ikkje har sett alvorret i situasjonen, og som heller ikkje forstår at dagens politikk ikkje vil føra fram. Unge og gamle må no på barrikadane for å krevja at nye og meir radikale tiltak blir prøvde, i solidaritet med fattige som lever i dag og med kommande generasjonar.

Stavanger Aftenblad arbeider etter Vær Varsomplakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen.

Pressens faglige utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk presseforbund. Organet som har medlemmer fra presseorganisasjonene og fra allmenheten, behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål (trykt presse, radio og fjernsyn).

Adresse: Rådhusgt. 17,
Postboks 46, Sentrum 0101 Oslo.
Telefon 22 40 50 40.
Telefaks 22 40 50 55.
E-post: pfu@presse.no.

Aftenbladet betinger seg retten til å publisere i alle Aftenbladets mediekanaler, herunder å legge stoffet inn i et elektronisk arkiv, eller andre databaser som avisen samarbeider med. Unntak fra dette må avtales skriftlig. Publiseringvilkårene gjelder for såvel honorert som ikke honorert stoff.